

<https://doi.org/10.31861/mediaforum.2023.12.215-229>

УДК: 32.019.51:329.7

© Оксана Звоздецька¹

© Степан Кувік²

© Олег Федорчук³

ДІЯЛЬНІСТЬ АЛЬ-КАЇДИ В ІНТЕРНЕТ-ПРОСТОРИ: ФОРМИ, ВИДИ ТА ІНСТРУМЕНТИ

Стаття присвячена аналізу медіаконтенту однієї з найбільших міжнародних терористичних організацій – Аль-Каїди в умовах посилення медіатероризму в сучасному глобалізованому світі.

Дослідники констатують, що як і Ісламська держава (ІД), Аль-Каїда робила ставку на ефективне використання соціальних медіа в своїй діяльності: вербування прихильників терористів, заклики до терористичних атак, пропаганди жорстокості та насилля. Аль-Каїда розробила успішну медіастратегію, спрямовану проти країн західного світу, головним чином, проти США. У той же час, інформаційні операції Аль-Каїди проти Заходу, організовані у цифровому просторі, не досягли такого резонансу, як у ІД. Вони були спрямовані, головним чином, на висвітлення слабких сторін держав західного світу.

Основними напрямками використання соціальних медіа Аль-Каїдою є: пропаганда тероризму, залякування, оперативне планування та координація терористичних актів, вербування та навчання прибічників, збір розвідувальних даних та цілей, фінансування ГО.

215

¹ Кандидат історичних наук, доцент кафедри міжнародних відносин та суспільних комунікацій Чернівецького національного університету імені Юрія Федьковича, Україна, E-mail: o.zvozdecka@chnu.edu.ua; <https://orcid.org/0000-0003-2623-7615>

² Магістрант спеціальності «Міжнародні відносини, суспільні комунікації та регіональні студії» Чернівецького національного університету імені Юрія Федьковича, Україна. E-mail: kuvik.stepan@chnu.edu.ua

³ Кандидат юридичних наук, старший викладач кафедри правових та інформаційних технологій Хмельницького інституту соціальних технологій, Україна. E-mail: Fed.ol.vas@gmail.com; <https://orcid.org/0000-0001-9057-3133>.

Ключові слова: соціальні медіа, терористичні організації, медіа-тероризм, медіаконтент, Аль-Каїда.

Al-Qaeda's Activities on the Internet: Forms, Types and Tools

The article is devoted to the analysis of the media content of one of the largest international terrorist organizations - Al-Qaeda in the context of the strengthening of media terrorism in the modern globalized world.

Researchers state that, like the Islamic State (IS), Al-Qaeda relied on the effective use of social media in its activities: recruitment of terrorist supporters, calls for terrorist attacks, propaganda of brutality and violence. Al-Qaeda has developed a successful media strategy directed against the countries of the Western world, mainly against the United States. At the same time, al-Qaeda's information operations against the West, organized in the digital space, have not achieved the same resonance as IS. They were mainly aimed at highlighting the weaknesses of the states of the Western world.

216 — *The main areas of use of social media by Al-Qaeda are: propaganda of terrorism, intimidation, operational planning and coordination of terrorist acts, recruitment and training of supporters, collection of intelligence data and targets, financing of maintenance.*

Keywords: social media, terrorist organizations, media terrorism, media content, al-Qaeda.

Постановка проблеми. Для аналітиків, урядовців і політиків у боротьбі з тероризмом, надзвичайно важливо розуміти, як змінюється поведінка терористів, діяльність терористичних організацій (ТО), для того точно визначити пріоритети загроз і ефективно розподілити ресурси. Враховуючи все більш активну зовнішню політику Китаю та вторгнення Росії в Україну, боротьба з тероризмом більше не є основним напрямком національної безпеки західних урядів. Як наслідок, для запобігання терористичним атакам, необхідно бути обізнаними та мати адекватне розуміння щодо того, як розвиваються терористичні групи. Крім того, важливо розуміти образи, що спонукають до політичного насильства та тероризму, щоб виробити комплексну відповідь.

В останні роки посилилася тенденція «насильницької радикалізації» та «підбурювання до насильницького екстремізму» та «терористичної діяльності» В основному це стосується Інтернету загалом і соціальних мереж зокрема. Тому, вивчення діяльності активних між-

народних терористичних організацій у віртуальному просторі є надзвичайно важливим на сьогодні. Оскільки, це дасть змогу ефективно протидіяти та попередити можливі виклики та загрози.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Аналіз питання використання соціальних медіа як інформаційної зброї ТО на прикладі Аль-Каїди, створення ними власних медіаресурсів та медіаконтенту, розгляд механізмів боротьби із поширенням терористичного контенту в соціальних мережах, питання міграції медіаресурсів ТО розглянуті у роботах та публікаціях вітчизняних дослідників, зокрема П. Мазура (Мазур Пшемислав, і Анна Нетреба, 2020.), І.М. Парфенюк (Парфенюк І., 2020.) та інших. Науковці обґрунтовують взаємозв'язок між ідеологією та цілями ТО із методами використання медіаресурсів у їхній терористичній діяльності.

Значний масив інформаційного та аналітичного матеріалу з питання медіатероризму, а також проблематики використання ТО соціальних медіа як інструменту терористичної діяльності на прикладах ІД та Аль-Каїди презентовано у дослідженнях та публікаціях зарубіжних вчених та експертів зокрема, доктора політичних наук Колумбійського університету Бріджит Л. Накос (Briggitte Nacos), науковий інтерес представляють висвітлені автором питання «електронного тероризму», визначення основних комунікативних цілей у контексті взаємозв'язків медіа та тероризму (Чому ІДІЛ продовжує існування: терористи будують медіа імперію, 2020. 24 Канал).

Науковий інтерес при дослідженні проблеми комунікативної взаємодії ТО із ЗМІ представляє монографія американського дослідника тероризму Брайан Дженкінса (Brian Jenkins) «Нескорена нація: пізнавати ворога, зміцнювати себе» («Unconquerable Nation: Knowing Our Enemy Strengthening Ourselves»), підготовлена за результатами багаторічної діяльності експерта у корпорації RAND – американського аналітичного центру «Дослідження та розробка» (RAND Corporation («Research And Development»). Зокрема, автор аналізує психологічний вплив тероризму через ЗМІ, акцентуючи увагу на тому, що терористичні акти зрежисовані терористами ще й з метою привернення уваги ЗМІ (Jenkins, Brian Michael, 2006).

Мета дослідження – проаналізувати форми, методи та інструменти діяльності міжнародної терористичної організації «Аль-Каїди» в Інтернет-просторі.

Виклад основного матеріалу. Глобальний ісламський рух опору встановив потужну присутність в Інтернеті, незважаючи на багатонаціональні зусилля знищити його після 11 вересня. Інтернет є важливим аспектом кампанії Аль-Каїди, як заявляв другий лідер ісламістського терористичного угруповання Аль-Каїда (з 2011 по 2022 рік), лікар (хірург-офтальмолог), ісламський богослов та теоретик джихаду, письменник доктор Айман аль-Завахірі: «Ми ведемо битву, і більше частина цієї битви відбувається на полі бою ЗМК. Ми ведемо медійну битву за серця й уми нашої умми (релігійної громади)» (Michael George, 2013:50).

218

Створена Усамою бен Ладаном у 1988 р. міжнародна військово-терористична організація Аль-Каїда головним завданням передбачала вербування та тренування бійців з метою боротьби проти країн західного світу та їхнього впливу, а особливо США, дестабілізації інших держав, прагнула розширити вплив свого руху. Осередки Аль-Каїди діяли в Пакистані, Афганістані, Іранку, на території Близького Сходу тощо.

— Як і ІД, Аль-Каїда робила ставку на ефективне використання соціальних медіа в своїй діяльності. Так, в оприлюдненому, відповідно до Резолюції Ради Безпеки ООН № 2161 від 17 червня 2014 р. (Резолюція 2161, 2014:2), санкційному переліку осіб, причетних до Аль-Каїди, наведено встановлені факти використання Інтернету та соціальних мереж з метою вербування прихильників терористів, закликів до терористичних атак, пропаганди жорстокості та насилля (Abdul Mohsen Abdallah Ibrahim al Charekh, 2014. United Nations Security Council).

Аль-Каїда розробила тоді успішну медіастратегію, спрямовану проти країн західного світу, головним чином, проти США. У той же час, інформаційні операції Аль-Каїди проти Заходу, організовані у цифровому просторі, не досягли такого резонансу, як у ІД. Вони були спрямовані, головним чином, на висвітлення слабких сторін держав західного світу. Саме з цією метою Аль-Каїда видає англо-мовний онлайн-журнал «Inspire», в якому, головним чином, вміщено значну кількість ідеологічного матеріалу щодо заохочення тероризму, критики Заходу, подані промови Усама бен Ладена та Аймана аль-Завахірі (Ayman al-Zawahir).

Вплинути на західну аудиторію Аль-Каїда намагалась і за допомогою відеолекцій відомого ідеолога радикального ісламу та пропа-

гандиста екстремізму Анвара аль-Авлакі (Anwar al Awlaki) (громадянина США єменського походження), який активно використав свою присутність у цифровому просторі (поширення відеолекцій в Інтернеті, на компакт-дисках, створений його власний Інтернет-блог, групи підтримки в соціальних мережах) та надихнув, зокрема, майора медичної служби США Нідала Маліка Хасана (Nidal Malik Hussain) на масове вбивство на військовій базі Форт-Худа в Техасі у 2009 році (Gambhir, Harleen, 2016: 27). Також, проповіді Анвара аль-Авлакі відвідували терористи, які 11 вересня 2001 року викрали літаки та спрямували їх на вежі-близнюки у Нью-Йорку.

Аль-Каїда таким чином використовувала нові медіатехнології, що суперечило її ідеологічним поглядам: проголошуючи консервативні релігійні ідеї та заперечуючи будь-яку модернізацію. Аль-Каїда у своїй пропагандистській діяльності використовує інноваційні технології, хоча в цьому плані вона поступається ТО Ісламській державі (ІД). До того ж, Аль-Каїда намагається підкреслити у своїй медіапродукції відчутну різницю з ІД, зокрема, заявляє про неприйняття розбудованої ієрархічної моделі ІД. Аль-Каїда є мережевою організацією, в якій керівництво виступає, головним чином, як осередок для поширення інформації, а не виконує функції командування та контролю. Аль-Каїда також, на відміну від ІД, використовувала медіаінструменти в першу чергу для поширення пропаганди (намагаючись зменшити вплив західних країн) та здійснення атак на відстані.

Зокрема, в 2004 р. сирійський член Аль-Каїди, теоретик джихаду Абу Мусаб ас-Сурі (Abu Musab al-Suri) висунув операційну стратегію децентралізації відповідно до сучасних умов. Його 1600-сторінковий онлайн-фоліант «Глобальний ісламський спротив» («Call to Global Islamic Resistance») прагне спровокувати глобальне ісламське повстання під проводом автономних осередків і окремих джихадистів. У ньому він стверджував, що для руху було безглуздя воювати з фіксованих місць, тому що їхні підрозділи можуть опинитися в пастці, де західні сили можуть врешті-решт вторгнутися та знищити їх. Крім того, він вважав традиційну ієрархічну модель терористичної групи застарілою, оскільки якщо влада зможе захопити одного члена, це може поставити під загрозу всю організацію. Беручи до уваги ці фактори, ас-Сурі запропонував «джихад індивідуального тероризму», в якому самодостатні осередки впроваджують власний терористичний шаблон, щоб розпочати власний джихад. Важливою

є спільна ідеологія, яка створює відчуття спільної справи та єдності мети. Формальних організаційних зв'язків між осередками не було б. Ця модель сприяє пристосуванню та креативності у сфері тероризму. Він радить ісламістам зосередитися на джихаді у власних країнах (Michael George, 2013:52). Отже, Інтернет займає центральне місце в еволюції сучасного тероризму, підірвав традиційну ієрархію терористичних організацій, прокладаючи таким чином шлях до «джихаду без лідерів». У багатьох випадках Аль-Каїда просто повідомляє про своє бажання атакувати. Кожна невелика терористична організація може здійснювати підривну діяльність з власних місцевих причин, але, роблячи це, вона просуває велику стратегію Аль-Каїди. Часто місцева група отримує визнання від Аль-Каїди лише постфактум.

На основі аналізу діяльності Аль-Каїди в онлайн-просторі можна виділити три основних шляхи використання медіаресурсів:

1. Використання закритих онлайн-платформ для спілкування лідерів Аль-Каїди.

220

— 2. Спілкування членів ТО на спеціальних форумах, де спільно обговорювались актуальні питання та стратегічні плани. На таких форумах надавався доступ новим користувачам. Найбільш надійною для онлайн-комунікацій Аль-Каїди є платформа Rocket.Chat, яка дозволяє групам джихадистів активно спілкуватися зі своїми прихильниками та поширювати терористичну пропаганду. Водночас у 2021 році Rocket.Chat засудила використання терористами програмного забезпечення та наголосила, що в співпраці із правоохоронними органами закритватиме такі сервери.

3. Відкриті соціальні мережі та Інтернет-сайти для вільного спілкування терористів. Групи Аль-Каїди представлені в Telegram, WhatsApp, Riot і Minds, активно розробляють веб-сайти Emaad. Пропагандистське інформаційне видання Thabat News Agency, що з'явилося у 2020 році, інформує про діяльність філій Аль-Каїди, керує ботами в Telegram, використовує безкоштовні конструктори веб-сайтів для поширення пропаганди на сайті Yola для розповсюдження інформаційного бюлетеня. Саме Аль-Каїда першою опанувала нову платформу Chirpwire, схожу на Twitter (Europol, 2022:31).

Період найвищої медіаактивності Аль-Каїди припадає на початок 2000-их років, коли був створений медіапідрозділ «Ас-Сахаб» («As-Sahab») (Callahan, Grace, 2017:6), що кожні чотири дні публікував в Інтернеті переважно документальні фільми, відео читання бійцями

Аль-Каїда Корану та молитов, відео- та аудіоверсії виступів (проповідей) лідерів ТО (так, наприклад, з початку громадянської війни у Сирії у 2011 році Айман ал-Завахірі опублікував понад 70 заяв, книг та інших комюніке, де виклав своє бачення Близького Сходу, Північної Африки, мусульманської громади у цілому (Holbrook, Donald, 2017), відео міжнародних терористичних операцій, які проводила Аль-Каїда. Лише у 2007 році «Ас-Сахаб» випустив понад 90 відео, більшість з яких висвітлювали військові дії Аль-Каїди та «Талібану» (Callahan, Grace, 2017:7). Медіапідприємство при виробництві медіаконтенту активно використовувало сучасні технології, методи фотомонтажної фотографії. Водночас, слід звернути увагу на те, що медіапродукція вироблялась переважно арабською мовою з перекладами англійською або іншою мовою, залежно від регіону, на який спрямовувалась проблема. Це дозволяло регулярно та безпосередньо спілкуватися різними мовами з потенційними новобранцями по всьому світу. Також медіапідрозділ «Ас-Сахаб» має власні субканали в залежності від географічних регіонів та відомих груп Аль-Каїди у цих регіонах. Такі субканали трансюють переважно виступи своїх місцевих лідерів. Аль-Каїда заохочує свої регіональні філії створювати власні засоби масової інформації. На відміну від ІД, Аль-Каїда основну увагу акцентувала на координації діяльності власних центрів, прихованих відеостудій, перевагу віддавала використанню саме закритих онлайн-каналів та платформ, де можна контролювати доступ користувачів до медіаконтенту. Зокрема, записані відео лідера Аль-Каїди Усама бен Ладена, з метою уникнення його виявлення, ймовірно записувались в прихованому будинку, далі передавались на флеш-накопичувачах кур'єрами, доки не досягали «Ас-Сахаб», де технічно монтувались до завершення (накладались субтитри з перекладами, додавались цитати з Корану тощо) і вже готовий продукт завантажували на відеофоруми джихадистів (Without internet, phone, Osama depended on couriers: NYT, 2011). Приховані відеостудії були оснащені сучасним обладнанням для редагування аудіовізуальних матеріалів.

Свій перший медіапроект «Ас-Сахаб» опублікував в Інтернеті у 2001 році – відео під назвою «Знищення американського міноносця USS Cole», в якому вихвалялись терористи-смертники, що у 2000 році спрямували начинений вибухівкою човен у борт американського військового корабля в еменському порту Аден, в резуль-

таті чого загинуло 17 американських моряків. Так, в оприлюднених в міжнародному агентстві новин Reuters свідчень колишнього спецагенту ФБР Алі Суфана (Ali Soufan) у судовому процесі США щодо військових злочинів підсудного Алі Хамзи аль-Бахлула (Ali Hamza al Bahlul) – автора пропагандистського відео зазначено, що Усама бен Ладен був вражений відеозаписом та просунув Бахлула на посаду свого медіасекретаря (Sutton, Jane, 2008).

Кібержурнали стали фірмовою комунікаційною платформою як для Аль-Каїди, так і для Ісламської держави. «Inspire» («Надихати») – це одне з багатьох онлайн-видань Аль-Каїди англійською мовою на Аравійському півострові (AQAP), широко доступний в Інтернеті ще з 2010 р. Найбільш значущим нововведенням цього онлайн-журналу було поєднання підбурювання до джихаду з конкретними, чіткими інструкціями щодо здійснення терористичних актів, аналізом невдалих терористичних атак та помилок, яких слід уникати в майбутньому. Відповідно до своєї назви, журналу вдалося надихнути інших взятися за справу. Кілька випусків «Inspire» надавали довгі детальні інструкції щодо планування та здійснення вибухів, а окремі особи та групи, які діяли від імені AQAP, здійснювали чи намагалися здійснити терористичні атаки після завантаження її матеріалів. Зокрема, Тамерлан і Джохар Царнаєви, брати, які вчинили теракти під час Бостонського марафону 2013 року, використовували саморобні бомби, зроблені зі звичайних скороварок за рецептом, отриманим від «Inspire» (Khan Azmat, 2013).

У звіті Міністерства внутрішньої безпеки за 2010 рік було перелічено кілька способів використання Facebook терористичними групами, і як Аль-Каїда та ІДІЛ використовують їх усі:

- як спосіб обміну оперативною та тактичною інформацією, такою як рецепти бомб, обслуговування та використання АК-47, тактична стрільба тощо;
- як шлюз до екстремістських сайтів та іншого радикального онлайн-контенту за допомогою посилань на сторінках груп у Facebook і на дискусійних форумах;
- як засіб терористичної пропаганди та екстремістських ідеологічних повідомлень;
- як велику кількість інформації для дистанційної розвідки для цілей» (Maeghin Alarid, 2016:17).

Основними напрямками використання соціальних медіа Аль-Каїдою є:

1. Пропаганда тероризму, залякування. Пропаганда була спрямована проти країн західного світу, головним чином, проти США. Зокрема, з метою розповсюдження паніки після терористичних актів 11 вересня 2001 р. Аль-Каїда регулярно розміщувала на своїх сайтах повідомлення про планування «великого нападу на цілі в Америці» (Вейманн, Габриель, 2006), які отримали широке розповсюдження в друкованих виданнях і, відповідно, сіяли панічні настрої серед населення.

Важливим джерелом ісламістської пропаганди стала створена у 2004 р. організація ісламістського руху – Ісламський глобальний медіафронт (Global Islamic Media Front (GMIF), який був тісно пов'язаний з Аль-Каїдою (Карпчук Н.П. 2020, с. 16). Основна діяльність фонду зводилась до виробництва та розповсюдження матеріалів терористичної пропаганди: інструкції від створення бомб до програмного забезпечення, переважно арабською, а такою німецькою, французькою та англійською мовами. Зокрема, таким є поширений медіафондом збірник, що містив стислі файли програмного забезпечення, необхідні для злову паролів та виявлення витоків безпеки. Також Ісламський глобальний медіафронт створив власний вебсайт та телевізійний канал «Голос Халіфату» («Voice of the Caliphate»), де в інформаційних програмах вихваляли тероризм.

223

2. Оперативне планування та координація терористичних актів. Аль-Каїда активно використовувала Інтернет при плануванні терористичних актів 11 вересня 2001 р. Зокрема, федеральними посадовими особами були виявлені тисячі зашифрованих повідомлень на комп'ютері арештованого терориста Аль-Каїди Абу Забейда (Abu Zubaydah), який брав участь у керуванні терористичним актом (Weimann, Gabriel, 2004:10). З метою збереження анонімності терористи використовували публічні місця з доступом до Інтернету та надсилали повідомлення через електронну пошту.

3. Вербування прибічників. Аль-Каїда основну увагу в медіапросторі акцентує на вербуванні прибічників по всьому світу та підготовці їх до терористичних актів (шляхом онлайн-розповсюдження спеціальних посібників та навчальних матеріалів, текстових повідомлень). Однак, на відміну від ІД, медіаконтент Аль-Каїди з метою вербування спрямовувався, головним чином, на залучення розлю-

чених мусульман, які були «розчаровані підтримкою США Ізраїлю та американським вторгненням в мусульманський світ» (Flores, Ana Sofia, 2019:22). Саме їм розсилались релігійні декрети та антиамериканська пропаганда, інструкції, як стати терористом Аль-Каїди.

4. Навчання прибічників. Активне використання соціальних медіа з метою навчання прибічників та членів ТО. Зокрема, онлайн-журнал одного з відділень Аль-Каїди – «Табір меча» («Mu ' askar al-Battar») у січні 2004 року оприлюднив інструкцію щодо приєднання до навчального табору та виконання навчальної програми у режимі онлайн (Hoffman, Bruce, 2006:13).

224
— 5. Збір розвідувальних даних та цілей. 15 січня 2003 року у своїй доповіді Міністр оборони США Д. Рамсфельд наголосив, що виявлений в Афганістані посібник Аль-Каїди дає інструкції щодо використання громадських джерел відкрито без застосування незаконних засобів для збору як мінімум 80% інформації про ворога (Вейманн, Габриель, 2006.). До того ж, ТО саме з Інтернету можуть отримати безліч інформації про критичну інфраструктуру у вільному доступі. Так, у звіті Комісії з розслідування терактів зазначено, що терористи отримали доступ до оприлюдненої в Інтернеті інформації, яку використали, щоб спланувати та сприяти терористичним атакам. Зокрема, терористи володіли інформацією щодо архітектурної моделі греблі в США та програмним забезпеченням, за допомогою якого можна було зімітувати різні катастрофічні збої (Hoffman, Bruce, 2006. The Use of the Internet by Islamic Extremists:15).

6. Фінансування ТО. Аль-Каїда використовувала Інтернет для збору коштів, адже вона залежала від пожертвувань: її глобальна мережа збору коштів побудована на благодійних внесках неурядових організацій, фінансових установ, які використовують Інтернет-чати та форуми (Weimann, Gabriel, 2004: 7).

У 2020 році Аль-Каїда, як і ІД, зазнала низку ударів та втрат своїх лідерів. Зокрема, 31 липня 2022 року, керований ЦРУ дистанційний літальний апарат випустив дві ракети Hellfire по будинку в Кабулі. Згодом було підтверджено, що єдиною жертвою удару був емір Аль-Каїди Айман аль-Завахірі, який жив зі своєю сім'єю в безпечному будинку приблизно за дві милі від місця колишнього посольства США в Афганістані. Незважаючи на два десятиліття неспинних антитерористичних операцій проти основного керівництва Аль-Каїди, смерть Завахірі прокладає шлях лише до другої зміни керівництва за чотири

десятиліття історії угруповання (Harrington, Jake and Thompson, Jared, 2022). За такої ситуації аль-Каїда внесла зміни у власний тематичний аспект щодо відмови від жорстокості та заборони вбивати невинних мусульман, що, в кінцевому результаті, представило зазначену ТО як менш екстремістську джихадистську організацію, у порівнянні з ІД (Europol, 2022:5).

Висновки. Таким чином, основними особливостями використання соціальних медіа Аль-Каїдою є:

- соціальні медіа використовуються ТО головним чином для поширення терористичної пропаганди, вербування та навчання новобранців, фінансування;
- багатоплатформний підхід до поширення пропаганди та вербування;
- медіаконтент Аль-Каїди, в порівнянні з ІД, низької якості, переважають текстові повідомлення (часом із зображеннями), усні звернення лідерів ТО;
- медіадіяльність ТО спрямована на охоплення аудиторії переважно старшої вікової групи.

225

Як висновок, констатуємо, Аль-Каїда, як і ІД, основні зусилля зосереджують на забезпеченні онлайн-стійкості, адаптивності до змін в онлайн-середовищі, підтримки своєї актуальності. Роль ефективної комунікації у цих процесах є ключовою. На напрямки та інструменти, а також особливості використання ІД та Аль-Каїдою соціальних медіа активний вплив здійснюють ідеологічні настанови ТО, їх мета та цілі. Відповідно при розробці стратегії щодо упередження та запобігання використанню соціальних медіа у терористичних цілях, а також боротьби з впливом ТО в медіапросторі необхідно враховувати всі вищевказані фактори.

Джерела та література:

1. Вейманн, Габриель. 2006. Спецдоклад № 116. Как современные террористы используют Интернет, 3 жовтня 2006 р. Украина криминальная. URL: <https://cripo.com.ua/likbez/p-24673/>
2. Карпчук Н.П. 2020. «Ініціативи Європейського Союзу в боротьбі з пропагандою тероризму». Політичні науки 2: 15-20. <https://science.lpnu.ua/sites/default/files/journal-paper/2020/nov/22649/>
3. Мазур Пшемислав, і Анна Нетреба. 2020. «Е-джихад. Інформаційна боротьба Аль-Каїди й Ісламської держави на «Стежці Бога»:

вибрані приклади». Міжнародні відносини, суспільні комунікації, регіональні студії 1: 81-93. <https://relint.vnu.edu.ua/index.php/relint/article/view/130/115>

4. Парфенюк І.М. 2020. «Інформаційний тероризм як новітній засіб інформаційно-психологічного впливу». Digital media: становлення новітньої комунікації: колект. монографія. Київ: Вид. центр КНУКиМ, 107-119. http://kzgizh.knukim.edu.ua/images/ nauka/kolektyvna-monohrafia_digital-media-stanovlennia-novitnoi-komunikatsii.pdf

5. Резолюция 2161. 2014, принятая Советом Безопасности на его 7198-м заседании 17 июня 2014 года. URL: <https://documents-dds-ny.un.org/doc/UNDOC/GEN/N14/433/00/PDF/N1443300.pdf?OpenElement>

6. Чому ІДІЛ продовжує існування: терористи будують медіа-імперію. 2020. 24 Канал. https://24tv.ua/idil-teroristi-zalyakuyut-svit-cherez-media-ta-sotsmerezhi_n1429314

226

— 7. Alarid, Maeghin. 2016. Recruitment and Radicalization: The Role of Social Media and New Technology. PRISM. National Defense University: 313-329. https://cco.ndu.edu/Portals/96/Documents/books/Impunity/CHAP_13%20Recruitment%20and%20Radicalization.pdf?ver=2017-01-19-102815-587

8. Abdul Mohsen Abdallah Ibrahim al Charekh. 2014. United Nations Security Council. URL: https://www.un.org/securitycouncil/sanctions/1267/aq_sanctions_list/summaries/individual/abdul-mohsen-abdallah-ibrahim-al-charekh

9. Callahan, Grace. 2017. «Attacking ISIL on Twitter: Addressing Ethical Responsibility in the Weaponization of Social Media». Intersect 10, № 2. <https://ojs.stanford.edu/ojs/index.php/intersect/article/view/975>

10. Europol. 2022. Online Jihadist Propaganda 2021 in review, Publications Office of the European Union, Luxembourg. https://www.europol.europa.eu/cms/sites/default/files/documents/Online_Jihadist_Propaganda_2021_in_review.pdf

11. Gambhir, Harleen. 2016. The Virtual Caliphate ISIS's Information Warfare. The Institute for the Study of War, December 2016. <https://www.understandingwar.org/sites/default/files/ISW%20The%20Virtual%20Caliphate%20Gambhir%202016.pdf>

12. Harrington, Jake and Thompson, Jared. 2022. Zawahiri's Death and What's Next for al Qaeda. CSIS. August 4, 2022. <https://www.csis.org/analysis/zawahiris-death-and-whats-next-al-qaeda>

13. Hoffman, Bruce. 2006. The Use of the Internet by Islamic Extremists. RAND Corporation. https://www.rand.org/content/dam/rand/pubs/testimonies/2006/RAND_CT262-1.pdf

14. Holbrook, Donald. 2017. The Islamic State And Ayman Al-Zawahiri's 'Alternative Jihad'. Centre for Research and Evidence on Security Threats (CREST). <https://crestresearch.ac.uk/comment/ayman-al-zawahiri-jihad-holbrook/>

15. Jenkins, Brian Michael. 2006. Unconquerable Nation: Knowing Our Enemy Strengthening Ourselves. RAND Corporation. <https://www.rand.org/pubs/monographs/MG454.html>

16. Michael George. 2013. «The New Media and the Rise of Exhortatory Terrorism». Strategic Studies Quarterly 7, No. 1: 40-68. <https://www.jstor.org/stable/10.2307/26270575>

17. Sutton, Jane. 2008. «Guantanamo Yemeni claims al Qaeda's «best» video». Reuters. October 29, 2008. <https://www.reuters.com/article/us-guantanamo-hearings-idUSTRE49R5OZ20081029>

18. Weimann, Gabriel. 2004. «How Modern Terrorism Uses the Internet». The United States Institute of Peace. Special Report 116 march 2004. URL: <https://www.usip.org/sites/default/files/sr116.pdf>

19. Without internet, phone, Osama depended on couriers: NYT. 2011. DECCAN HERALD. <https://www.deccanherald.com/content/159825/without-internet-phone-osama-depended.html>

References:

1. Chomu IDIL prodovzhuie isnuvannia: terorysty buduiut mediaimperiiu. 2020. 24 Kanal. https://24tv.ua/idil-teroristi-zalyakuyut-svit-cherez-media-ta-sotsmerezhi_n1429314

2. Karpchuk N.P. 2020. «Initsiatyvy Yevropeiskoho Soiuzu v borotbi z propahandoiu teroryzmu». Politychni nauky 2: 15-20. <https://science.lpnu.ua/sites/default/files/journal-paper/2020/nov/22649/>

3. Mazur Pshemyslav, i Anna Netreba. 2020. «E-dzhykhad. Informatsiina borotba Al-Kaidy y Islamskoi derzhavy na «Stezhtsi Boha»: vybrani pryklady». Mizhnarodni vidnosyny, suspilni komunikatsii, rehionalni studii 1: 81-93. <https://relint.vnu.edu.ua/index.php/relint/article/view/130/115>

4. Parfeniuk I.M. 2020. «Informatsiinyi teroryzm yak novitnii zasib informatsiino-psykholohichnoho vplyvu». Digital media: stanovlennia novitnoi komunikatsii: kolekt. monohrafiia. Kyiv: Vyd. tsentr KNUKiM, 107-119. http://kzgizh.knukim.edu.ua/images/nauka/kolektyvna-monohrafiia_digital-media-stanovlennia-novitnoi-komunikatsii.pdf

5. Rezolyutsiya 2161. 2014, prinyataya Sovetom Bezopasnosti na yego 7198-m zasedanii 17 iyunya 2014 goda. URL: <https://documents-dds-ny.un.org/doc/UNDOC/GEN/N14/433/00/PDF/N1443300.pdf?OpenElement>

6. Veimann, Habryel. 2006. Spetsdoklad № 116. Kak sovremennyye terrorysty yspolzuiut Ynternet, 3 zhovtnia 2006 r. Ukrayna krymynalnaia. URL: <https://cripo.com.ua/likbez/p-24673/>

7. Abdul Mohsen Abdallah Ibrahim al Charekh. 2014. United Nations Security Council. URL: https://www.un.org/securitycouncil/sanctions/1267/aq_sanctions_list/summaries/individual/abdul-mohsen-abdallah-ibrahim-al-charekh

228

— 8. Alarid, Maeghin. 2016. Recruitment and Radicalization: The Role of Social Media and New Technology. PRISM. National Defense University: 313-329. https://cco.ndu.edu/Portals/96/Documents/books/Impunity/CHAP_13%20Recruitment%20and%20Radicalization.pdf?ver=2017-01-19-102815-587

9. Callahan, Grace. 2017. «Attacking ISIL on Twitter: Addressing Ethical Responsibility in the Weaponization of Social Media». Intersect 10, № 2. <https://ojs.stanford.edu/ojs/index.php/intersect/article/view/975>

10. Europol. 2022. Online Jihadist Propaganda 2021 in review, Publications Office of the European Union, Luxembourg. https://www.europol.europa.eu/cms/sites/default/files/documents/Online_Jihadist_Propaganda_2021_in_review.pdf

11. Gambhir, Harleen. 2016. The Virtual Caliphate ISIS's Information Warfare. The Institute for the Study of War, December 2016. <https://www.understandingwar.org/sites/default/files/ISW%20The%20Virtual%20Caliphate%20Gambhir%202016.pdf>

12. Harrington, Jake and Thompson, Jared. 2022. Zawahiri's Death and What's Next for al Qaeda. CSIS. August 4, 2022. <https://www.csis.org/analysis/zawahiris-death-and-whats-next-al-qaeda>

13. Hoffman, Bruce. 2006. The Use of the Internet by Islamic Extremists. RAND Corporation. https://www.rand.org/content/dam/rand/pubs/testimonies/2006/RAND_CT262-1.pdf

14. Holbrook, Donald. 2017. The Islamic State And Ayman Al-Zawahiri's 'Alternative Jihad'. Centre for Research and Evidence on Security Threats (CREST). <https://crestresearch.ac.uk/comment/ayman-al-zawahiri-jihad-holbrook/>

15. Jenkins, Brian Michael. 2006. Unconquerable Nation: Knowing Our Enemy Strengthening Ourselves. RAND Corporation. <https://www.rand.org/pubs/monographs/MG454.html>

16. Michael George. 2013. «The New Media and the Rise of Exhortatory Terrorism». *Strategic Studies Quarterly* 7, No. 1: 40-68. <https://www.jstor.org/stable/10.2307/26270575>

17. Sutton, Jane. 2008. «Guantanamo Yemeni claims al Qaeda's «best» video». Reuters. October 29, 2008. <https://www.reuters.com/article/us-guantanamo-hearings-idUSTRE49R5OZ20081029>

18. Weimann, Gabriel. 2004. «How Modern Terrorism Uses the Internet». The United States Institute of Peace. Special Report 116 march 2004. URL: <https://www.usip.org/sites/default/files/sr116.pdf>

19. Without internet, phone, Osama depended on couriers: NYT. 2011. DECCAN HERALD. <https://www.deccanherald.com/content/159825/without-internet-phone-osama-depended.html>